

XXVIII. županijsko Natjecanje iz hrvatskoga jezika

28. ožujka 2023.

osmi (VIII.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

90

Upute natjecateljima **koji ispit pišu na papiru**

1. Ispit se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba čitljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi izmijeniti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati izmjenu odgovora. **Svaki natjecatelj smije u cijelome ispitu imati najviše tri izmjene.**
8. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Županijsko povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Županijskoga povjerenstva)
2. _____
(član Županijskoga povjerenstva)
3. _____
(član Županijskoga povjerenstva)

„Samo lijepa naša domovina mogaše stvoriti ljepotu divnoga našeg jezika, divotu naših riječi krasnih kao naši otoci – lijepi vrti morem plivajući.”

(Antun Gustav Matoš)

1. Prepiši dvije netočne tvrdnje tako da ispraviš pogrešne činjenice u njima. (Pazi! Ne smiješ samo zaniijekati netočne tvrdnje.)

- U srednjemu vijeku hrvatski su tekstovi zapisivani dvama slavenskim pismima i latinicom.
- *Poljički statut* pisan je inačicom hrvatske glagoljice.
- *Vinodolski zakon* glagoljični je zbornik pravnih normi iz 1388. godine.
- *Šibenska molitva* ili *Gospina pohvala* jedan je od prvih poznatih hrvatskih latiničnih jezičnih i književnih spomenika.

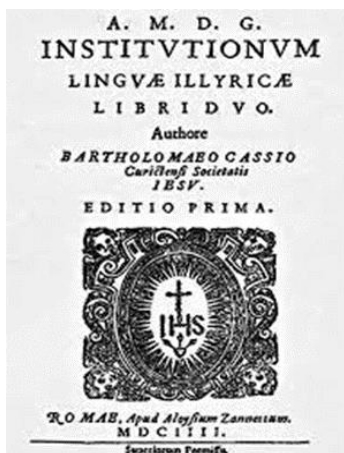
1. _____

2. _____

2	
---	--

Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora u 2. i 3. zadatku.

2. Koja je tvrdnja o djelu čija je naslovnica prikazana točna?

- a) To je prva hrvatska inkunabula.
 - b) To je prvi hrvatski rječnik.
 - c) To je prva hrvatska gramatika.
 - d) To je prvi hrvatski pravopis.

1	
---	--

3	
---	--

3. Tko se među hrvatskim jezikoslovcima iz 17. st. bavio rješavanjem grafijskih problema i u tome bio preteča ilircima?

- a) Jakov Mikalja
- b) Pavao Ritter Vitezović
- c) Ivan Belostenec
- d) Juraj Habdelić

1

4. Zadatak ima dva dijela.

- Odredi redoslijed objavljivanja tekstova tako da im u tablici pridružiš redne brojeve od 1. do 4. počevši od teksta koji je objavljen prvi.
- Napiši ime i prezime autora uz naslov svakoga teksta.

redni broj	tekst	autor
	<i>Disertatia iliti Razgovor darovan gospodi poklisarom</i>	
	<i>Pravopisz</i>	
	<i>Osnova slovnice slavjanske narčja ilirskoga</i>	
	<i>Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisaña</i>	

5

5. Prepiši rečenicu tako da ima stilski neobilježen red riječi.

Samo 28 godina nakon Gutenbergove *Biblije* otisnut je *Misal po zakonu rimskoga dvora*, prva hrvatska tiskana knjiga.

1

7

6. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj istaknuta riječ nije pravopisno točna.

a) Dobre knjige **odolijevaju** vremenu i svim prolaznim modama.

b) Neke je knjige teško ispustiti iz ruku i one **osvijetljavaju** mnoge dosadne, sumorne večeri.

c) Iz knjiga koje čitam volim preuzeti poneku novu riječ i **primijeniti** je kada mi se za to ukaže prilika.

d) Postoje knjige koje nas mogu **izliječiti** od predrasuda i neznanja.

1	
---	--

7. Prepiši rečenice poštujući pravopisna pravila:

- o pisanju velikoga i maloga početnog slova
- o pisanju pravopisnih znakova.

a) antun gustav matoš pjesnik pripovjedač i putopisac prvi je hrvatski profesionalni književnik i najvažniji pisac hrvatske moderne

2	
---	--

b) kao dječak pjevao je u dječjem zboru u crkvi sv katarine te je pohađajući školu koja se zvala glazbena škola hrvatskoga zemaljskog glazbenog zavoda naučio svirati violončelo

2	
---	--

c) zagreb je barem za nas zagrepčane najljepši grad na svijetu izjavio je matoš o gradu u kojemu je 17 ožujka 1914 i umro

2	
---	--

7	
---	--

8. Napiši točno riječi koje su pravopisno netočne s obzirom na pisanje č/ć.

Skrene prema obali udarajući krilima da bi se načas zaustavio, a zatim se lagano spusti na pješćani žal. I drugi su galebovi slijetali, njihali su se na vjetru široko ispruženih sjajnih krila. Ščućuren uza stijenu, osjećao je kako ga pritišće umor. Čučeeći tako na obali, i dalje bez riječi, zaspi.

(prema: R. Bach, *Galeb Jonathan Livingston*)

_____, _____, _____

3	
---	--

9. Napiši točno primjer koji nije napisan u skladu s pravilima o sastavljenome i nesastavljenome pisanju riječi.

Složit ćeš se sa mnom zašto se bez riječi ništa o ničemu ne može doznati.

1	
---	--

10. Preoblikuj rečenicu neupravnoga govora u upravni govor tako da rečenica objašnjenja bude umetnuta u rečenicu navoda.

Pazi da upravni govor bude pravopisno točno napisan.

Albert Einstein jednom je rekao da je znanje ono što nam ostaje nakon što zaboravimo većinu činjenica naučenih u školi.

1	
---	--

11. Odredi vrste istaknutim riječima tako da ih napišeš na crte ispod riječi.

Blizu je bio svršetak knjige, ali **blizu** svršetka čekala su ga i najveća uzbuđenja.

↓ ↓

2	
---	--

7	
---	--

12. Napiši u infinitivu glagole od kojih su nastale istaknute glagolske imenice.

Brojenje i analiza naslova koje posuđuju mladi čitatelji otkrili su njihove interese i **opredjeljenje** za pojedine žanrove.

_____, _____

2	
---	--

13. Napiši na crte nominativ zamjenica iz rečenica.

a) Knjiga je za mene magija. _____

b) Autor ulazi nekomu u život nenametljivo, blisko. _____

c) U knjigama je uživao u koječemu. _____

3	
---	--

14. Odredi padež, gramatički broj i rod istaknutim riječima upisujući ih uobičajenim kraticama na crte iznad riječi.

Pismo je napisano **guščjim** perom. Baciš li samo **jedan** pogled na **njega**, prisjetit ćeš

se njegova **autora**, koji je ispisao **stotine** jednako divnih pisama!

5	
---	--

15. Upiši u rečenicu točne oblike riječi u zagradama ispod crta.

Tijekom _____ bavili smo se
(*dvije radionice*)

_____ J. R. R. Tolkiena.
(*tri romana*)

2	
---	--

12	
----	--

16. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj je istaknuta zamjenica točno uporabljena.

- a) Interesom čitatelja književnicima je vraćena vjera u smisao **svojega** posla.
- b) Za **njegovu** prvu knjigu pronašao je nadahnuće u mitologiji starih naroda.
- c) U knjižnici je potražila roman **koji** mora pročitati za lektiru.
- d) Obratila se knjižničarki: „Možete li mi dodati **ovu** knjigu s police iza sebe.”

1	
---	--

17. Dopuni rečenice zadanim oblicima glagola u zagradama. Pazi na slaganje glagola i imenice na koju se odnosi.

Kad sam uzbuđen, nakon duga iščekivanja, ušao u prostore slavne knjižnice,

gotovo pola sata (*lutati*) _____ među policama toga labirinta
imperfekt

knjiga, koji (*mirisati*) _____ na stari papir, prašinu i čarolije.
pluskvamperfekt

Među naslovima (*izbljediti*) _____ od vremena ubrzo me
glagolski pridjev trpni

(*obuzeti*) _____ ideja da se iza korica svakoga od njih
aorist

(*prostirati*) _____ beskrajan svemir riječi i misli. A onda
prezent

(*naći*) _____ na knjigu svih knjiga.
aorist

(prema romanu *Sjena vjetra* C. R. Zafóna)

7	
---	--

6	
---	--

18. Zadatak ima dva dijela.

- Ispiši riječ u kojoj su provedene dvije glasovne promjene.
- Odredi glasovne promjene.

Na početku ljeta s knjigom u ruci sjedim kraj mora pod granjem borova dok cvrčci napinju strune na svojim gudačima.

riječ: _____

glasovne promjene: _____

3	
---	--

**19. Napiši uza svaku imenicu u tablici njezinu službu u rečenici.
Rabi pune nazive, a ne pokrate i kratice!**

Roman *Šetač knjiga* čarobna je priča o prijateljstvu.

roman	
šetač	
knjiga	
priča	
prijateljstvu	

5	
---	--

20. Razvrstaj u tablicu objekte iz rečenice prema tome kako su izrečeni.

Kažu mi da knjige uvijek pronađu svoje čitatelje.

izravni objekt	neizravni objekt	objektna rečenica

3	
---	--

11	
----	--

21. Ispiši predikat iz rečenice.

Antun Gustav Matoš bio je cijeloga svojeg života osvjedočeni rodoljub i Europljanin.

1

22. Razvrstaj u tablicu atribute iz rečenice prema tome čime su izrečeni.

U tim je godinama otkrio ljubav za književnost, za tajne uma i srca koje se otkrivaju u očaravajućim kombinacijama riječi.

imenica u genitivu	imenica s prijedlogom	pridjev	zamjenica

7

23. Pridruži slovo ispred svake rečenice vrsti kojoj pripada.

a) Moj je hrvatski lijep, ronim u njega kao u more. _____ zavisnosložena rečenica

b) Volim slušati zvuk hrvatskih riječi, koje padaju kao zlatna kiša. _____ jednostavna proširena rečenica

c) FER-ova računalna provjera pravopisa jedna je od najstarijih domaćih mrežnih usluga. _____ jednostavna neproširena rečenica

d) Pogreške su poput napasnika. _____ nezavisnosložena rečenica

4

24. Odredi vrstu rečenice s obzirom na rečenični član koji joj nedostaje.

Dirljiva, pametna knjiga, smiješna i tužna u isto vrijeme.

vrsta rečenice: _____

1

13

25. Odredi vrste zavisnih surečenica.

a) Čovjek ne može biti sretan tamo gdje su ljudi oko njega nesretni.

b) Pristupajmo književnim djelima kao da su mostovi među ljudima.

c) Katkad je potrebno da ti netko pokaže put do istine.

d) Drage hrvatske riječi, po vama sam što jesam.

4	
---	--

26. Odredi vrstu zavisnih surečenica koje se pojavljuju u zadanoj rečenici.

Jedna jednostavna rečenica na prastarome češlju od bjelokosti pokazuje da današnji roditelji žive u pogrešnome uvjerenju da se bitno razlikuju od roditelja prije 3000 godina.

vrsta prve zavisne surečenice: _____

vrsta druge zavisne surečenice: _____

2	
---	--

27. Preoblikuj jednostavnu rečenicu u zavisnosloženu tako da glagolski prilog zamijeniš odgovarajućom zavisnom surečenicom.

Istražujući natpis na drevnome češlju od bjelokosti, znanstvenici su preveli prvu napisanu rečenicu.

1	
---	--

7	
---	--

28. Zaokruži istaknutu riječ koja je pravilno naglašena.

Hoće li mu njegovi čitatelji pòvjerovati/povjeróvati?

1	
---	--

29. Razvrstaj nenaglasnice iz rečenice.

Ne znam hoću li lektiru pročitati na moru ili nakon povratka.

prednaglasnice/proklitike: _____, _____

zanaglasnice/enklitike: _____

3	
---	--

30. Pročitaj stihove i dopuni tvrdnju.

Prva rič što sam je čuo
od matere
naučio
bila je 'rvatska.
U Slavoniji
zemlji rođenoj,
voljenoj,
divane
uvik
od kako pamte,
samo 'rvatski.

(Vanja Radauš, *Prva rič što sam je čuo*)

Stihovi su napisani _____ jezikom, njegovim
(ime jezika)

_____ narječjem i prema odrazu staroslavenskoga *jata*
(ime narječja)

_____ govorom.
(ime govora)

1	
---	--

5	
---	--

31. Zadatak ima dva dijela.

- **Podcrtaj pleonazme u rečenici.**
- **Ispiši antonimni par riječi.**

Hitro je sišla dolje polako dižući pogled prema kućerini u kojoj su bili prisutni svi njezini prijatelji.

antonimni par: _____

3	
---	--

32. Pridruži svaku istaknutu riječ u rečenici njezinu sinonimu.

Postoje mnogobrojni alati kojima knjigoljupci prate što su pročitali, ali nedostaje im individualna komponenta kojom korisnik čitanje oblikuje kao svoj projekt.

plan _____

pojedinačna _____

sastavnica _____

3	
---	--

6	
---	--

Riješi zadatke 33. – 37. služeći se podacima iz teksta i grafičkim prikazom.

Znakovit natpis

Jedna jednostavna rečenica urezana na češlju od bjelokosti pokazuje da brižnost današnjih roditelja i nije toliko različita od brižnosti roditelja koji su živjeli prije 3000 godina.

Rečenica na tome češlju smatra se najstarijom napisanom rečenicom i glasi: „Neka ova kljova iskorijeni uši iz kose i brade.”

Napisana je na drevnome jeziku

Kanaanaca, naroda koji je u davnoj povijesti prebivao na područjima današnjega Izraela, Palestine, Libanona, Sirije i Jordana i potječe iz brončanoga doba.

Češalj na kojemu su ugravirane riječi, velik 3,5 cm x 2,5 cm, iskopan je 2017. godine u Lakišu, gradu državi koji je osnovan u drugome tisućljeću prije Krista, no plitke gravure* na površini uočene su tek u prosincu 2021. godine. Analiza oznaka potvrdila je da je riječ o kanaanskome pismu, najstarijemu alfabetu**, koji je izumljen prije otprilike 3800 godina. Natpis sastavljen od 17 kanaanskih slova i sedam riječi dešifrirao je znanstvenik Daniel Vainstub.

Arheolozi su pokušali utvrditi starost češlja na temelju datiranja ugljikom, ali nisu uspjeli. Ipak, vjeruju da je češalj napravljen oko 1700. godine prije Krista. Napravljen je od kljove slona, istrošen je i nedostaju mu neki zubi, ali preostali komadići pokazuju da je nekoć imao šest široko razmaknutih zubaca za uklanjanje zapetljane kose s jedne strane i 14 usko raspoređenih zubaca za uklanjanje ušiju i gnjida s druge strane.

Češalj i natpis na njemu pokazuju da se ljudi već tisućama godina bore s ušima te da čak ni najbogatiji nisu bili pošteđeni tih napasti.

Dodatni dokazi o namjeni češlja otkriveni su kad su ga istraživači pregledali pod mikroskopom i pronašli čvrste vanjske membrane ličinke uši duge pola milimetra.

Drevni češljevi izrađivani su od drveta, kosti i slonovače, ali ti od slonovače bili su i vrlo skupi, uvozni luksuz. Naime, u to vrijeme u Kanaanu nije bilo slonova.

Kanaansko pismo

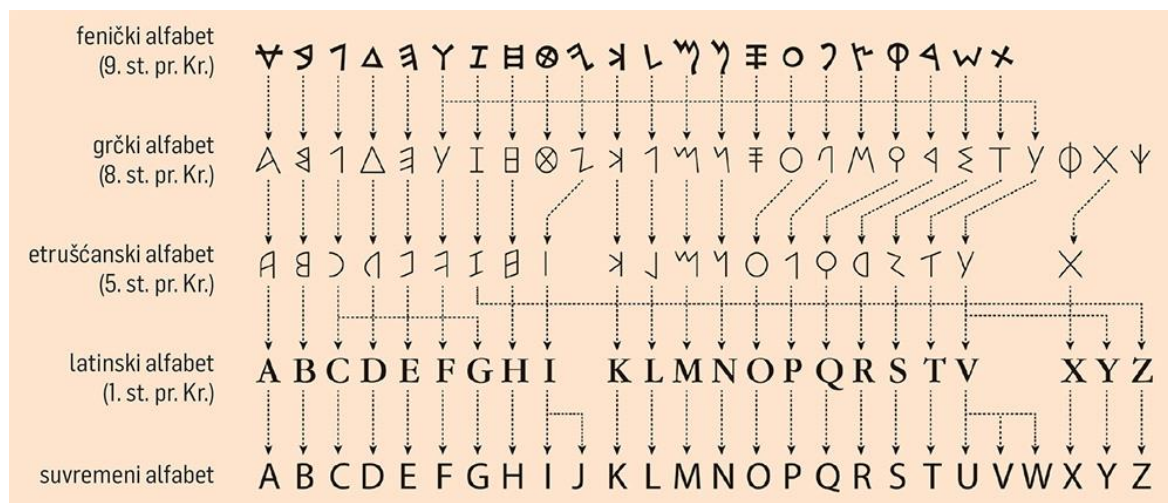
Prvi sustavi pisanja na svijetu nastali su u Mezopotamiji i Egiptu oko 3200. godine prije Krista, ali oni nisu bili abecedni. Oslanjali su se na stotine različitih znakova za predstavljanje riječi ili slogova i kao takvi zahtijevali su godine da ih se svlada. Prvi alfabet izumili su oko 1800. godine prije Krista ljudi koji su govorili semitski i bili su upoznati s egipatskim sustavom pisma. Poznat kao kanaanski ili rani abecedni sustav koristio se stotinama godina, osobito na Levantu, a standardizirali su ga Feničani u drevnome Libanonu. Postao je temelj sustava pisanja za starogrčki, latinski i većinu modernih jezika u današnjoj Europi.

Natpis na češlju izravan je dokaz i uporabe abecede u svakodnevnim aktivnostima prije nekih 3700 godina.

***gravura** – otisak urezane slike
****alfabet** – poredak slova u azbuci i abecedi; sustav glasovnog pisma općenito

(prema: <https://www.jutarnji.hr/life/znanost/na-ceslju-od-bjelokosti-otkrivena-najstarija-recenica-na-svijetu-evo-sto-je-mucilo-ljude-prije-vise-tisuca-godina-15273127>)

Razvoj pisma

(prema: <https://edutorij.e-skole.hr/share/proxy/alfresco-noauth/edutorij/api/proxy-guest/f65bfaeb-38f3-4adf-910b-f9a5d356fce7/razvoj-pisma.html>)

33. Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

Kada se pretpostavlja da je nastao češalj s prvom zapisanom rečenicom?

- a) oko 3800. godine prije Krista
- b) oko 3200. godine prije Krista
- c) oko 1800. godine prije Krista
- d) oko 1700. godine prije Krista

1	
---	--

1	
---	--

34. Objasni koji podatak o izgledu češlja dokazuje da je riječ o, za ono vrijeme, skupocjenome predmetu.

1	
---	--

35. Navedi dodatni dokaz spomenut u tekstu koji je, osim izgleda češlja i natpisa na njemu, potvrdio pretpostavke o namjeni češlja.

1	
---	--

36. Navedi jedan od nedostataka svih sustava pisanja prije pojave kanaanskoga ili ranoga abecednog sustava.

1	
---	--

37. Zaključi koju tvrdnju iz uokvirenoga teksta na rubnici potkrepljuje grafički prikaz na kraju članka.

1	
---	--

4	
---	--